

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

Caput decimum sextum. Quomodo Lutherus ex omnibus veteribus
haeresibus suam consacinarit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

describi potest. Eoque singulari capite eas spectandas proponam: eam etiam ob causam, quod quorum etiam Sleidanum vel alios consimiles scriptores perlegerit, Lutherana tamen Ecclesiae faciem perspicere totam nullo modo possit.

QVOMODO LVTHERVVS EX
omnibus veteribus hæresibus suam con-
sarcinavit.

CAPUT XVI.

ARGUMENTUM.

- I. Ex quibus velut cemento & lapidibus Lutherus novam suam Ecclesiam edificavit.
- II. Hæresis Lutherana monstrata.
- III. Ex omnibus præteritorum temporum hæresibus consarcinata.
- IV. Lutherus Græcæ Ecclesie multa suffuratus.
- V. Conciliorum auctoritatem reprobata & spernit.
- VI. Notabile Erasmi Roterodami dictum sive de Luthero iudicium.

I. LVTHERO homini vel multæ lectionis ac laboris sponte, vel spiritu malo agitato per suggestionem vel in naturæ lapsæ miseris impressionibus hærenti, casu quodam facile admodum fuit omnium tam veterum quam recentiorum hæreticorum invenire vestigia ac persequi, eorum artes condiscere, exsculpere veritates, & argumenta, quamvis sæpe à SS. Patribus validissime profligata & delecta, rursus erigere & novo quasi cultu adornare. Prius fieri fuit possibile ex eo quod, licet ex tot librorum millibus quibus Mundum olim hæretici refererunt, non vna pagina auctorum ruinæ superstes manserit, nec illæ reliquæ vltices flammæ effugerint: multo tamen plura, eorum fragmenta & tabulæ velut huius naufragij apud S. Epiphanium, Hieronymum, Augustinum, Hilarium, Ambrosium & alios qui Arianorum, Donatistarum, Pelagianorum, Marcionistarum, Manichæorum, aliorumque hæreticorum tam memoriam quam scripta condemnarunt, adhuc exstant & leguntur: quod fere aliter vis argumentorum, quæ contra ipsos adferunt, intelligi nequeat. Alterum fieri potuit facilius, ut pote Luthero se avidum præstante discipulum genio malo, uti ipse non semel est de se restatus, Tertius quoque

modus non est incongruus, nam sicuti civitas obfidione ad extremas famis angustias redacta, omnes cibos tam malos quam bonos absomit: sic Lutheri animus, odij contra Ecclesie caput veneno suffusus, omnia quæcunque ad propositam sibi vltionem quocumque modo spectare videbantur, ab antiquis Ecclesie eiusdemque capitis hostibus sine vilo fere delectu, hinc inde arripuit & mutuatus est, quæ iam olim alij, Naturæ lapsæ ductum sine gratia securi excogitarunt. Ita ut nihil aliud reliquum esset operæ, quam ut tot modis dissoluta fragmenta rursus coagmentaret, & è veteribus illis centonibus bene defricatis atque interpolatis novam consueret vestem, ac tamquam astutus veteramentarius, pro nova venditaret: qua similitudine eleganter in hac eadem re Gallicus Poeta Ronfardus vitur, quam nos Latinis versibus ve potuimus, expressimus. Is igitur ita cavit.

*Ac veluti pauper Corydon, valde obsitus annis
Panniq; ad ripam fluviij, aut post mœnia, sæda
Sive Cloacina quocunq; in fornice, mille
Colligit articulos frustillaq; stercore plena,
Asportatq; domum, disponitq; ordine deinde
Eluta, defricata & de pæra reconsuit; & sic
Centonem mira tandem consarcinat arte:
Sic similis sunt cussa Lutheri dogmata Marte.*

Porro ad Ecclesie suæ constructionem Lutherus pleramque materiam ab antiquis hæreticis, uti diximus, mutuatus est, iam olim infamibus læsæ divinæ & humanæ Maiestatis iniustam, & à Concilij reprobata. Tantum vero abest ut hærefeos nominis eum puderet, ut etiam in libro De Captivitate Babylonica (ut quidem libri Anno MDLII. Vitebergæ impressi habent) protestari non dubitavit, quam primum Monachus aut alius quicumque nonas ipsius hæreses refutare aggressus fuerit, se novam interea prociurū Hoc modo Lutherus in factido hæreticorū luto tamquã sus immunda se volutavit; & tamquã animantia quædam aliorum excrementis viuentia, ab vno hoc ab alio aliud desumpsit Et quemadmodum olim pictor nescio quis qui Trigidis corpori caput ouillū, dæres lupi, auriculas vulpis, oculos basilisci, cerui collū, vngues Leonis, alas struthionis, & scorpionis caudã appinxit, molestè ferens, quod eidem monstro Sirenum vocem addere non posset: sic Lutherus multis antiquis ac iam intermortuis hæresibus è sepulcro rursus excitatis atque in vnum conflatis, novum monstrum è plusquam mille diuersis formis compositum.

positum. Orbi Christiano ostendit ut multi è scriptoribus Ecclesiasticis demonstrarunt, veluti Bellarminus & alij, sed exactissime Liber ille qui dicitur Anatomia Ecclesiæ Catholicæ Romanæ, in cuius prima parte recensentur, omissis plurimis, ducentæ quatuor nominatæ hæresum sectæ exortæ ex Lutheri schismate, in Tertia vero parte per singula sæcula Hæreticorum dogmata recensentur quæ in Lutheri sectatorum phantastica capita ita influxisse ostenduntur perspicue, ut negari, nisi à fatuo, non possit, ex illis corpus hæresios Lutherianæ ad sui confusionem esse coagmentatum. Eodem vero modo Ebionem fecisse Epiphanius testatur, qui ex ijs, quæ in diuersis Sectis erant deterrima, nouæ hæreseos corpus constituit; ab his dogma aliquod, ab ijs nescio quam ceremoniam mutuatus, omnium vero malitiam & peruersitatem imitatus. Interim quamuis nec fide nec vita Catholicus esset, Catholicus tamen audire & videri volebat. Et uti Mahometem ex Christianorum, Iudæorum ac gentilium disciplina centonem confecisse euidens est. Sic Lutherus ex scriptis VVicleui, Hussij, & cuiusdam Monachi excucullati, Henrici nomine, (*) qui S. Bernardi tempore errores suos disseminare cœperat, plerasque suas hæreticas & schismaticas opiniones, reliquas vero ex turbido illo primarum hæreseon mari hausit.

III. Nam cum Simone omnium hæreticorum antesignano, liberum negat arbitrium. Hunc enim Libero arbitrio nihil, fato omnia tribuisse Clemens testatur. Cum Donato, ait Ecclesiam ex bonis tantum compositam esse, nec malos in ea ullam habere partem. Cum Iebusianis Montani discipulis, omnium ordinum & graduum in Ecclesia distinctionem reiecit. Cum Constantino, qui eam ob causam à S. Athanasio Antichristus fuit appellatus, terrenum Principem in sua diuisione caput Ecclesie esse dicit. Cum Iunonio, qui id ex Arrianorum fontibus hauserat, affirmat hominem sola fide iustificari, bonaque opera, tamquam liberi Arbitrii fetus, nihil ad salutem prodesse. Ad quam doctrinam specie aliqua veritatis confirmandam, in III. cap. Epistolæ D. Pauli ad Romanos verbis Apostoli in Germanica versione vocem *Allein* id est, *Sola*, adiunxit: rogantibus vero qua auctoritate id faceret, multo impudentius respondit, *sibi ita placere, quod Christianus diues sit, qui ob peccatum quodcumque animam suam perdere non possit, modo credat: quum nullum peccatum damnet hominem nisi sola incredulitas.* Hoc idem dogma Si-

monis fuit, Irenæo & Theodoro testibus. Et hoc ipsum quidam nouorum Euangelistarum præco simul & historiographus, inter Simoniacas hæreses recenset. Hunc certe articulum Lutherus quo melius eorum animis, qui pro sua conditione & ingenio, picturis erudiuntur, in tabula quadam in qua Extremum & vniuersale Iudicium depictum erat, Augustæ Vindelicorum ita adscribi curarat: *In hoc die vnusquisque secundum Fidem suam mercedem accipiet.* Deum immortalem, quam multi putridi ac pestilentes fructus hæc vna radix tulit! uti sunt hi quod hoc modo Virtus Sacramentorum est inutilis: Pœnitentia, Eleemosyna, Ieiunium & Oratio efficaciam suam amittunt. Quia vero non ignorabat Omnes SS. Ecclesiæ Doctores & Patres vno ore ac consensu asseuerare, sola fide, quamuis ea in tenebris huius vitæ fax nostra sit, hominem non iustificari: Papiſtas eos & Regni Papis Iustitiarum seu Sanctos operarios appellare non erubuit. S. Hieronymum, idem impie ait, *Infernum magis quam cœlum promeruisse, eo tantum quod Operum Iustitiam contra Fidem asserat.* Sed ô felix nimium sæculum, mi Lutheri, quando linguæ tacebunt, & sola opera loquentur! Sed videamus alias quasdam veterum hæreticorum exuias, quibus hærecica nostra Cornicula sese exornauit.

Cum Petro Abailardo Gallo, qui tempore S. Bernardi vixit, idem asserit, *omnia fato & absoluta quadam necessitate fieri, nec posse aliter fieri:* faciens hoc modo Deum auctorem peccati, quamuis ad malum nihil nos alliciat aut trahat, quam propria nostra voluntas. Cum Lurcone Iouiniano ait, *Ieiunium nullius esse meriti, nec ciborum ullam esse differentiam faciendam. Monialium coniugium tam Deo placere quam Virginitatem. Peccata omnia esse æqualia.* Cum Vigilantio Sanctorum intercessionem exhibilat. Cum Arrio Oblationes pro mortuis excludit; itemque cum eodem asserit *inter sacerdotes & Episcopos nihil interesse.* Cum Eutylianis, *Peregrinationes religionis ergo susceptas;* cum VValdensibus *Indulgentias despicit.* Cum Manichæis affirmat, *Aquam Baptismi ad salutem nihil prodesse.* Cum Pelagianis *Infantes sine Baptismo saluari posse.* Cum VViclevitis idem *Missæ sacrificium ex parte abolere voluit.* Cum Armenis negat *Matrimonium esse Sacramentum;* à quibus etiam hoc didicit, *in Eucharistia vinum aqua miscendum non esse.* Cum Donatistis dicit, *Ecclesiam multis sæculis fuisse inuisibilem;* quamuis

a Vita S. Bern. cap. 5. Masso. in Phil. an. 5.

his hunc ille articulum postea retractarit, vt in 11. Operum ipsius Tomo legere est. Cum VValdensibus & Pauperibus Lugdunensibus vult; *Pastoribus & Prelatis Ecclesiasticis non licere bona temporalia possidere.* Cum illis hereticis qui Berengarium sequuti sunt, *admirabilem & supernaturalem Transubstantiationem in Eucharistia negat*: cum Nestorio, teste Cyrillo negat *corpus Iesu Christi esse in Eucharistia, extra vsu Sacramenti.* Cum Græcis hereticis & Schismaticis affirmat, *necessariam esse in Eucharistia vtriusque speciei (Panis & vini) summptionem.* Quid tamen de S. Eucharistia seu Cœna Domini senserit, plenius libro 21. exponam. Cum VVicleuo effectum & potestatem Excommunicationis reuocit: cum laicis VValdensibus, *potestatem seu auctoritatem Ecclesiasticam*: cum Nouato, *potestatem remittendi peccata.* Cum Arrio omnem Traditionum Ecclesia memoriam abolitans cupit, *pedibus manibusque soli scripto Verbo affixus.* Vt paucis multa concludam, ab omnibus hereticis aliquid mutuarus, tanto formosius hæreticos corpus efformaturum se putabat, quanto è pluribus atque inter se diuersis membris ac partibus esset compositum. In quo sane non leuiter peccasse mihi videtur, qui non præuiderit si quisque suum ab ipso repetierit, se tamquam Æsopicam illam corniculam in medio nudum relictum iri. Sed & Iudæorum Synagogam intrare & aliquid ab eis dicere non dignatus est. Quemadmodum enim illi docent, Postello teste, *peccatori quamprimum penituerit, remissum esse peccatum*: sic Lutherus explosa Pœnitentia quæ iram Dei sedat & prædestinationem rumpit, nulum salutare remedium animabus applicandum ducit: sed *vel unum, ait, (a) suspirium ad Deum emittit, & iam tibi obsignata erit gratia; immo quanto eris sceleratior, tanto citius Deus in te gratiam infundet.* Illa vero Contritio quæ fit per discussionem, recollectionem & detestationem peccatorum, quando scilicet homo præteritos annos & offensas in memoriam reuocat, grauitatem, multitudinem, fœditatem & magnitudinem peccatorum, ac vitæ æternæ iacturam expendit: *talis, inquit Lutherus, Contritio hypocritas, adeoque maiores quam antea peccatores facit.* *Ista, ait, satisfactiones nihil aliud sunt quam tormenta & carnisceina conscientiarum.* *Hominēs nati sunt liberi. Ipsi Angeli nullam homini imponere legem possunt. Nemo hominum super Christiano vel vnam syllabam statuendi ius habet. Restituendum est Euangelium, & abicienda hominum seruitus, &c.* His & alijs emblematis splendet totus ipse liber De

Capriuitate Babylonica: quibus latissimam in omniliencia viuendi fenestram aperiebat, & tamquam classico vniuersum Mundum ad virtiorum castra conuocabat. Omitto hic ea quæ idem ex Alcorano desumpsit, de quibus post.

III. Porro desiderium bonæ apud Græcos Patriarchas ineundæ gratiæ (vt scilicet cum iis velut coniunctis communis odii erga Romanum Pontificem castris, tanto magis Romanæ nôcete posset Ecclesiæ) in causâ fuit vt in multis tam ad Fidem quam ad Cæremonias spectantibus, cum Græcanicæ Ecclesiæ similitudinem aliquam affectarit, ac præsertim in Liturgia Lutherana, vt V. libro ostendetur. De Græcorum verò Fide & Cæremoniis, quod ex nostris auctoribus obscurius aliquanto descriptæ sint, multa ego non sine labore cum pluribus circumstantiis non scriptis, aliunde collegi: quæ Lectori non poterunt esse non grata. Græci igitur, vt hinc potissimum exordiat, Missas seu Liturgias suas iisdem fere verbis & precationibus peragunt quibus Latini. Exemplar nos in manibus habemus, eadem forma, qua S. Basilij & S. Chrysostomi opera, impressum. Ipsa Missa longior est aliquanto quam nostra, sic vt ei celebrandæ tres aut quatuor horæ impendendæ sint; si adhibeatur cantus Symphonicus. Vnam tantum quotidie in Patriarchalibus Ecclesijs recitant: sed in Monasterijs pro deuotione Religiosorum plures celebrantur. Idem à Lutheranis fieri postea animaduertes, Horas Canonicas & Officia quotidie cantant, sed non Missam. Feria enim secunda, tertia & sexta non celebratur Missæ Officium. Ordinis Ecclesiastici homines eodem fere vestitu vtuntur quo Episcopi nostri aut sacerdotes: quemadmodum etiam multis in locis Lutherani. Sacerdos celebraturus, ad Altare accedens, pedes imaginis Saluatoris nostri in plana tabula depicti, deinde S. Virginis, S. Iohannis, & eius Sancti qui Ecclesiæ est patronus, deosculatur. Neque enim ab imaginibus plane abhorrent, vt nec Lutherani. Recitatis consuetis precationibus, panis modicus ad Altare portatur, in quo Crucis signum (superna parte est expressum, & circumscriptum his verbis: *(b) βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων*, id est, *Rex Iudæorum.* Inde sacerdos celebrans hastulam sumit vtriusque acutam, eam qua Saluatoris nostri pectus confixum fuit, representantem; eamque partem vbi Crucis signum est, exsecat, iisdemque verbis quibus nostri

a In Assert. art. 5. & p. b Finit Græcorum.

faciendos consecrat. Reliquum panis populo dividitur, ut apud nos panis benedictus. Postea vinum in Calicem infuso, aquam admiscet, è vase sartagini prunis ardentibus plenè imposito haustum, & aliquantum calefactam: ad representandum, meo quidem iudicio, pro nobis effusum sanguinem, qui natura calidus est, quamvis alij existiment eo Spiritus sancti descensionem figurari. Sic igitur Calicem & particulam illam panis rotundam accipiens, templum cum odoramentis & incensis obit, populum ita inclamans: *Ecce Deum vestrum. Adorate eum.* Cui mox omnes acclamant: *Credimus, Credimus:* in Crucis formam complicatis manibus, & capite ad terram inclinato. Reversus dein ad altare sacerdos, preces continuat, tum quidquid panis sub crusta cui Crux impressa fuerat, remanuit, in vasculum mittit; eumque populo communicanti distribuit. Neque enim sine communicantibus vlla ab eis Missa celebratur.

Ab his non valde discedunt Lutherani, qui hostias quoque, quæ apud ipsos ijs, qui Sacramenti recipiendi gratia altare accedunt, exhibentur, seruantur. Græci sacerdotes communicantibus exiguam panis reservati micam lentis magnitudine, cum guttula vini consecrati, in cochleari in aurato, & sic duobus speciebus, pane, vino & aqua commistis, porrigunt. Idem etiam Lutherani faciunt, vno hoc à Græcis differentes, quod vna gutta contenti non sunt. Panem consecratum Græci ad ægrotos ferunt. Idem faciunt Lutherani: illi quidem cum lumine & face: hi vero sine vllis Ceremonijs, adeo ut Minister seu Prædicans hostias suas sub pallio aut in pera portet, ac demum apud ægrotum consecret. Græci in Confessione Sacerdotibus conscientiam suam denudant: aut altari innitentes, aut recti stantes; idem à Lutheranis, ac præsertim Augustæ, Lubecæ, Bremæ visitatum: alijs enim in locis ingenua procumbunt aut adsident excipienti confessionem. Græci voluerunt ut sacerdotes mariti esse sinantur: quod vnum Lutherus plusquam cetera omnia Ecclesiæ dogmata mordicus arripuit & defendit, ut infra in eiusdem Nuptijs quas descripsimus sum, plenius cognosces.

Sed ut totam Græcicæ Ecclesiæ faciem videas, & quibus in rebus cum Lutherana conveniat, quibus discrepet, pauca addam. Patriarcha Græcorum semper è Monachorum ordine, qui S. Basilij dicitur, qui que vnus in vniuersa est Græcia,

adsciscitur, nec nuptias contrahere potest. Nam apud Græcos quoque Monachi, qui votum castitatis fecerunt, in coelibatu perpetuo viuere tenentur; ut etiam Episcopi, qui nec vxores habent, nec carnibus vescuntur, non minus quam ipsorum Patriarcha. Suasit aliquando Philippus Melancthon ne ad Ecclesiasticas dignitates vxorati vocarentur, quod verèdum sciret esset ne hoc modo Ecclesiastica bona dissiparentur aut alienarentur; sed consilium hoc quod Luthero minus placeret, facile fuit repudiatum.

Apud Græcos si Diaconus velit fieri sacerdos, necesse est ut antequam ordinem suscipiat, vxorem ducat: alias eo suscepto, à nuptijs postea abstinere cogitur. Vxore vero mortua, idem fit Monachus. Sic etiam marito mortuo, vxor alteri nubendi potestatem non habet, sed & ipsa Religiosarum monasterio includitur. Luthero id valde rude & inhumanum visum est; qui ut Monachus seu Religiosæ vitæ capitalis fuit inimicus, ita omne castitatis votum caue peius & angue oderat. Pro eo enim quod Græci sacerdotem, vnam tantum & vnicam vxorem habere volunt, Lutherus quot quisque velit ducendi ac permutandi potestatem ius permittit, ut libro III. ex ipso Lutherani Euangelij textu à nobis probabitur.

Vides opinor, quomodo ex veterum hæreseon ac schismaticæ Ecclesiæ rudibus & parietinibus Lutherus suam Ecclesiam ædificarit: in qua si materies vitiosa est, ipsa certe symmetria & structura multo est vitiosior. Quia ut testatum faceret quam ab omni ordine abhorreret, & confusionem amaret, pronunciauit, *Summo Pontifici in Ecclesia nihil opus esse: eandem visibile caput habere non posse: immo contra Dei verbum esse, ut in supremo Hierarchia gradus vnus solus collocetur.*

Quoniam vero non ignorabat dogmata sua & opiniones ex aliorum hæreticorum & schismaticorum fontibus haustas iam olim ab omnibus Concilijs damnatas esse; atque in primis Christianæ Fidei structuram quatuor illis generalibus concilijs tamquam solidissimo cubo inniti, ut Gregorius ait: (a) inter cetera asserere non dubitauit, *Concilijs illis seu SS. Patrum Conuentibus Spiritum sanctum non ita præsuisse, ut tam in moribus quam in fide errare non posuerint* (b) Et quamvis Spiritus S. Ecclesiam deserere non posset, nec Ecclesia,

vere
a Lib. I. ep. 4. in Regist. b Luth. de Capt. Babylon.

vere Ecclesia sit vllibi magis quam in Concilio generali, si tamen ipsum audire velimus (a) credendum propterea non est Concilium errare, aut falsam doctrinam promulgare non posse. Ergo S. Irenæus mentitus est quem dixit (b) Vbi Ecclesia sit, ibi S. esse Spiritum; & ubi S. spiritus sit ibi esse Ecclesiam & omnem diuinam gratiam. Quam bene huic conuenit quod Lutherus dicit (c) Christum Episcopis, Doctoribus & Concilijs indicandi de doctrina potestatem ademisse, & omnibus Christianis in genere dedisse. Papam, Doctores & Pastores potestatem habere docendi; sed oues iudicare debere an vox illorum sit vox Christi. Statuant illi, inquit & decernant quidquid volunt nostrum erit iudicare. Papa, ait alibi, tu cum Concilijs tuus conclusisti: at ego iam iudex esse volo an illa recipere debeat, & an potuerint errare. O audacissimum omnium qui vnquam fuerunt diuinæ sapientiæ & scientiæ arbitrum atque exactorem! Sed nihil hoc mirum, quum & eodem fere modo Arius de Concilio Niceno, Macedonius de Constantinopolitano, de Mileuitano in Africa Pelagius, Nestorius de Ephesino, de Chalcedonensi Eutyches, Hussius de Constantienfi seaserint & loquuti sint. At non ita S. Gregorius, qui profitetur se omnia reprobare quæ à Concilijs sint reprobata, & recipere quæ ab illis sint recepta (d). Quin etiam Petrus Martyr apostata (e) & Vibanus Regius Lutheri discipulus (f) scribere ausi sunt, quamdiu ad Patres & Concilia consugerimus doctrinamque nostram retulerimus, errandi finem nullum fore: quod luce clarius sit non vnum tantum aut duo, sed omnia turpiter errasse. Sed nihil mirum quod Conciliorum auctoritatem illi conuellere ausi sint, qui affirmate non erubescunt Apostolos quoque, etiam post missionem Spiritus sancti, in errores impegisse, Lutherus certe ait (g) etiamsi quid ab omnibus Concilijs decretum sit, setamen illud per scripturam examinaturum, nec ut humanis Traditionibus decipiat, passurum. Sic enim appellat ille Apostolorum Traditiones, & Conciliorum, supremarum Ecclesiæ Curiarum, decreta, quæ vere sunt Verbum Dei iuxta illud: Vbi duo vel tres in nomine meo &c. per Scripturam vero intelligit suam ipsius scripturæ literam suamque sub ea interpretationem, more omnibus hæreticis vltatissimo, quippe hominibus qui ab Ecclesia seu communi consensu apostatarunt. Talem vero ab Ecclesia Catholica apostatam non solum reipsa sed professum & confitentem esse Lutherum, luce meridiana clarius est ex ipsius autographo, nempe Libello suo de Captiuitate Babylonica, ibi,

Si forte, inquit, Concilium decreuerit sub duobus speciebus sumendam esse Eucharistiam, ego in contemnum ipsius unam tantum recipere aut omnino abstinere velim. Qui fieri potuit, vt tam profligata ac desperata audacia homo tot insanix suæ, complices ac socios inuenire potuerit, qui vt Concilijs aut Ecclesiæ capiti contumeliam faciat, etiam, suo ipsius testimonio res bonas & pias reprobat? Idem alibi hoc consilium Christiano dat, (h) ne in Quadragesima confiteatur, ne in Paschate ad Eucharistiam accedat. Vtque ita intra se dicat: Quia Papa, qui homo est, hac ita statuit, eapropter nihil eorum volo facere: si non mandasset, vltro facturus. Faciam ergo alio tempore, quo ab ipso mandatum non sit, tunc quum mihi placuerit, & deuotio animum subierit. Eadem sententia multis alijs in locis ab ipso inculcatur, tantum vt statuta & auctoritatem Ecclesiæ labefacter.

VI. Hinc Erasmus postea melius sapiens non minus scite quam vere de Lutherinis quodam loco scripsit, Eos iugum humanarum constitutionum abieciisse, sed hominum itidem suasu inductos. Nomen tantum mutatum esse Appellari Verbum Dei, quod nihil sit nisi mera Libertas. Pro iugo hominum, eos iugum subisse diaboli. Et profecto non sine causa omnes Hæreticorum Synagogæ Concilijs tanta diligentia fores & fenestras omnes occludunt: quorum lumine non nesciunt, si vel tenues aliquot radij eò penetrauerint, omnes statim tenebras dispulsum iri. Sed multa alia ex eadem officina à Luthero de prompta in sequentibus hinc inde sparsa occurrunt ipsius iudicia & decreta, quibus ille, tam impudens Ecclesiæ & Conciliorum contemtor, non minus fidei haberi volebat quam si cælicus de lapsa essent. Et quemadmodum Saluator noster dixit: Doctrina mea, mea non est, sed patris mei qui me misit; sic Lutherus aiebat (i) Doctrina mea, mea non est sed Iesu Christi. Certus ego sum, me errare non posse. Sic ille de se: at quomodo de S. Concilijs, SS. Patribus & vniuersa Ecclesia? Omnes ait, immo vniuersam Ecclesiam errasse. Sed loqui profecto aliter non potuit, qui

L 2 SS.
 a Luth. de abroganda Miss. & in Vision. Daniel,
 b Lib. 3 cap 40 c Tom 2. lib. 2 Rat. iud. Eccles. In Serm. Attendite à fals. Proph. in 500. Art. art. 115. d Loco citato. e De Votis pag. 476. f lib. de Eccles. g Ita saepe Luth. præcipue VVormatiæ An. 1521. in Aprili Respondit Cæsari ac Principibus. h Luth de Confess. par. 3. cap. 14. i Lib. contra fals. Proph.

SS. illos Patres tamquam scopulum fugiendos, sibi existimavit: non ignarus, quamdiu pagina ex ipsorum scriptis, diuinitus per tot secula in tanta rerum omnium & imperiorum deuastatione conseruatis, supersit, non de futuras quoque fidiculas, quibus veritas ex ipsius ore extorqueatur. Quam reuerenter vero de diuinis illis & celestibus animabus, quas priora secula tamquam æterna auquitatis ornamenta semper coluerunt; sentiat ac loquatur, III. liber explicabit. Iam tempus vide-

tur, ut in Theatrum nostrum nouos hæreticos prodeutes spectemus: qui non minus, quam Chorus ipsorum Lutherus (tamquam *αὐτὸ μὴχανὴς* scilicet) è cælo venisse videri volunt. Lutherum interim in noui sui Euangelij balistario varias machinas tam nouo quam cæpro bello patrandi fabricantem relinquamus.

Finis libri Primi.

FLORIM VNDI RAEM VNDI DE ORTV, PROGRESSV ET RVINA.

HERESEON SUPERIORIS SAECVLI

HISTORIÆ

LIBER II.

ARGUMENTUM SECUNDI LIBRI.

Libro hoc II. comprehenduntur omnes Sectæ & Hæreses, quæ turmatim post Lutherum in omnibus Germaniæ angulis eruperunt: sed potissimum Anabaptistarum Sectam. Cuius originem, ortum & progressum; tum doctrinam, vitam & mortem præcipuorum Hæresiarcham Auctor describit: eorumque errores indicat, ac breuibus refutat.

INDEX CAPITUM

LIBRI SECUNDI.

- I. *Va hoc II. libro continentur, vix fore ut à posteris vniquam facta fuisse credatur.*
- II. *Vnitas Ecclesiæ post Lutheri aduentum in varias partes scissa.*
- III. *Origo Anabaptistarum.*
- IV. *Muncerus eorum Apostolus prodit.*
- V. *Saxonia Dux, ne Muncerum eijceret à Luthero impeditur.*
- VI. *Miracula Munceri eiusque discipulorum.*

CAP. II.

- I. **E** *Lutheranorum schola Anabaptistas produisse.*
- II. *Primi Anabaptistarum Ministri seu Prædicantes.*
- III. *Lutheranismi & Anabaptistarum secta Collatio.*
- IV. *Lutherani Zuingliani turbas Anabaptisticas imputant.*
- V. *De Ioanne Matthæo primo Anabaptistarum Propheta.*
- VI. *De Ioanne Leidensi primo ipsorum Rege.*
- VII. *De eius & aliorum qui ab ipso exiit.*

CAP. P.